

REPUBLIKA E SHQIPËRISE
MINISTRIA E MJEDISIT

DREJTORIA E AUDITIMIT TË BRENDSHËM

Nr 1072 Prot.

Tiranë, më 10.02 2017

MIRATOHET

MINISTRI

Lefter KOKA

KODI ETIK PËR AUDITIMIN E BRENDSHËM

HYRJE

Hartimi i tij është bazuar në:

- Ligjin nr.114, datë 22.10.2015 “Për auditimin e brendshëm në sektorin publik”, neni 3, pika 13, “ Kodi Etikës”
- “Kodi I Etikës për Audituesit e Brendshëm në Sektorin Publik” miratuar me Urdhërin nr.86, datë 10.12.2015, të Ministri i Financave.
- Manualin e Auditimit të Brendshëm, miratuar me Urdhërin nr 100, datë 25.10.2016, të Ministrisë të Financave “Për Miratimin e Manualit të Auditimit të Brendshëm në Sektorin Publik”.

Kodi Etik për Auditimin e Brendshëm përfaqëson një ndër dokumentet e Njësisë së Auditimit të Brendshëm.

PERMBAJTJA

Një kod etik është një deklaratë e qartë e vlerave dhe parimeve, i cili duhet të udhëheqë punën ditore të auditëve. Pavarësia, fuqia dhe përgjegjësitë e auditëve të brendshëm në ushtrimin e detyrës, duhet të demonstrojnë vlera të larta etike. Ky kod etik, mbulon kërkesat kryesore etike të auditëve të brendshëm, duke përfshirë në veçanti detyrimet e tyre profesionale dhe të sjelljes.

FUSHA E VEPRIMIT

Ky kod aplikohet tek të gjithë anëtarët e stafit të Ministrisë së Mjedisit që zhvillojnë auditimin mbështetur në Ligjin nr nr.114, datë 22.10.2015. Meqënëse ky kod ka si qëllim të sigurojë një përcaktim të qartë të përgjegjësive, ai nuk mund t'u adresohet të gjitha sfidave të mundshme, të cilat auditët dhe të punësuarit e tjerë mund të hasin gjatë kryerjes së detyrave të tyre. Ky kod cakton përgjegjësi të qarta për auditët e veçantë dhe stafin tjetër, për sjelljen dhe veprimet e tyre.

QELLIMI

Është e një rëndësie të veçantë që auditët e brendshëm në Ministrinë e Mjedisit të shikohen me besim, siguri dhe besueshmëri nga ata që i rrethojnë, të cilët klasifikohen në mënyrën e mëposhtme:

- Qeveria dhe autoritete të tjera ekzekutive
- Publiku i gjërë
- Subjektet e audituara
- Trupat ndërkombëtare dhe agjencitë e tyre që zhvillojnë veprimtari në vendin tonë
- Subjekte të tjera që me kërkesën e tyre mund t'i nështrohen auditimit.

Auditët mund ta nxisin këtë besim duke përvetësuar dhe aplikuar kërkesat etike të emërtuara në këtë kod, ndërsa kryejnë përgjegjësitë ndaj subjekteve publike, publikut dhe Drejtorise së tyre respektive.

Ndonjë mangësi apo shkelje në sjelljen profesionale apo ndonjë sjellje e pahijshme në jetën e tyre personale, ndikon integritetin e auditëve të brendshëm

dhe cilësinë e vlefshmërinë e punës së tyre dhe mund të ngrejë dyshime rreth besueshmërisë së vetë auditimit të brendshëm.

Eshtë e rëndësishme që auditët e brendshëm të pajtohen me këtë Kod Etik në mënyrë që ai të nxisë besim dhe siguri tek ata në punën e tyre.

1- PARIMET E PERGJITHSHME

INTEGRITETI

- Integriteti është vlera kryesore e Kodit të Etikës. Auditët kanë për detyrë që të pajtohen me standardet e larta të sjelljes (si p.sh ndershmërinë, drejtësinë, pastërtinë dhe besueshmërinë në rrjedhën e punës së tyre dhe në marrdhënien e tyre me zyrtaret e trupave të audituar). Në mënyrë që të ruhet besimi publik, qëndrimi i auditorëve ndaj subjekteve të audituara duhet të jetë përgjithësisht qortues.
- Integriteti mund të matet me termat e asaj se çfarë është e drejtë dhe çfarë është e rregullt në raport me vlerat dhe veprimet e auditëve. Integriteti kërkon që auditët të vëzhgojnë jo vetëm formën por edhe shpirtin e standardeve etike dhe të auditimit.
- Integriteti kërkon gjithashtu që auditët të demonstrojnë standarde të paqortueshme të sjelljes profesionale, të marrin vendime duke pasur në mendje interesin publik dhe me ndershmëri absolute në zbatimin e punës dhe në ruajtjen e zhvillimin e burimeve të auditimit të brendshëm.
- Të patundura në nocionin e integritetit të njësisë së auditimit dhe auditëve, janë konceptet e pavarësisë dhe objektivitetit. Auditët duhet të mbajnë dhe të manifestojnë me shembuj këto koncepte. Nëse këto karakteristika mungojnë, mandati i auditit do të ishte i pamundur.

PAVARESIA

- Pavarësia nga njësitë e audituara dhe grupet e tjera të interesuara është parakusht për auditët. Kjo do të thotë se auditët duhet të sillen në një mënyrë të tillë që të zmadhojnë dhe në asnjë mënyrë të zvogëlojnë pavarësinë e tyre.
- Pavarësia e auditëve nuk duhet të dobësohet nga interesa personale apo të jashtëm. Pavarësia mund të dobësohet, për shembull, nga presioni i jashtëm apo ndikime të tjera tek audited, paragjykimet e mbajtura nga

auditët rreth individëve, subjekteve të audituara, projektet apo programet, punësimet e mëparshme të auditëve ne subjektin e audituar ose anagazhime të tjera personale apo financiare të cilat mund të shkaktojnë konflikte besimesh ose interesash.

- Auditët kanë përgjegjësi për t'u shmangur nga përfshirja në të gjitha çështjet në të cilat kanë një interes të dyfishtë.

OBJEKTIVITETI DHE PAANSHMERIA

- Auditët duhet të përpiqen jo vetëm të jenë të pavarur nga subjektet e audituara dhe grupet e tjera të interesit, por gjithashtu duhet të jenë objektivë dhe të paanshëm në çështjet që janë në auditim.
- Auditët duhet të jenë objektivë dhe të paanshëm, jo vetëm faktikisht por edhe në dukje.
- Ka një nevojë për objektivitet dhe paanësi në të gjitha punët e bëra nga auditët, veçanërisht rreth raporteve. Përfundimet dhe raportet duhet të bazohen ne faktet e marra dhe të grumbulluara sipas standardeve të auditimit.
- Auditët duhet të përdorin informacionin që merret nga njësitë e audituara dhe burime të tjera. Informacioni mund të merret në konsideratë nga auditët në një mënyrë të paanëshme për të formuar opinionin e tyre. Auditët duhet të mbledhin gjithashtu informacionin rreth subjektit të audituar dhe njërive të tjera, por përfundimi dhe opinionin e tyre duhet të mbështetet vetëm në fakte.

KOPETENCA

- Auditët kanë për detyrë të auditojnë në një mënyrë kompetente dhe profesionale, në çdo kohë dhe të aplikojnë standarde të larta profesionale në zbatimin e punës së tyre me kompetencë dhe paanësi. Ata duhet t'i përkushtohen përmirësimit të cilësisë dhe aftësisë së tyre nëpërmjet programeve të zhvillimit profesional dhe të edukimit.
- Auditët nuk duhet të ndër marrin punë, të cilat nuk janë kompetentë që t'i kryejnë. Kur ata caktohen në punë të tilla, duhet të kenë kurajon t'ia reklamojnë drejtuesit ose autoritetit më të lartë të auditimit.
- Auditët duhet të dinë të ndjekin auditimin e aplikueshëm, si përlllogaritjet, standardet e menaxhimit financiar, politikat, procedurat dhe praktikat më të mira. Ata duhet të kenë kuptuar gjithashtu mjaft mirë bazat e kushtetutës, ligjeve dhe standardet që qeverisin veprimet e njësisë së audituar.
- Auditët duhet të ushtrojnë kujdesin e duhur profesional në drejtimin dhe

kryerjen e auditit dhe në përgatitjen e raporteve që kanë lidhje me të. Auditit duhet të sigurohet që puna e tij të jetë e besueshme, në kohë, e dobishme, bindëse dhe e pastër.

- Auditët kanë një detyrim profesional për të rinovuar dhe përmirësuar aftësitë e kërkuara, për të realizuar përgjegjësitë e tyre profesionale.
- Auditët duhet të përdorin metodat dhe praktikat e cilësisë më të lartë të mundshme në kryerjen e auditimit. Në kryerjen e auditimit dhe në përgatitjen e raportit, auditët kanë si detyrë të veprojnë në pajtim me postulatet bazë të standardeve të auditimit të IIA (Instituti i Audituesve të Brendshëm).
- Detyrat dhe përgjegjësitë e auditit duhet të vlerësohen periodikisht dhe në mënyrën e përshtatshme si:
 - Trajnimi që ka marrë ai deri tani:
 - Eksperienca që ka fituar:
 - Produktiviteti i punës.

MANDATI

- Kryerja e auditimit është kurdoherë subjekt aprovimi i drejtuesit të njësisë së auditimit në bazë të planit vjetor ose të një akti tjetër urdherues të titullarit të subjektit publik.
- Auditët duhet të kryejnë të gjitha aktivitetet e tyre të auditimit brenda mandatit të njësisë së auditimit.

EKONOMIA, EFIÇENCA DHE EFEKTIVITETI I VEPRIMEVE

- Auditët duhet të kenë një përgjegjësi që të përpiqen sinqerisht për të arritur reduktimin e kostos dhe të sigurojnë efiçencën dhe efektivitetin e njësisë së auditimit duke rritur kështu në maksimum vlerën për paratë që i vihen në dispozicion njësisë së auditit për realizimin e misionit të tij.
- Ashtu si strukturat e tjera publike, kostoja e auditimit mbulohet nga taksapaguesit. Meqënëse objektivi kryesor i DAB është të sigurojë ekonominë, efiçencën dhe efektivitetin në aktivitetet financiare të subjekteve publike, ai ka një detyrim akoma më të madh për të ndjekur këto parime në veprimtarinë e tyre. Në lidhje me këtë auditët kanë një përgjegjësi të jenë si model për pjesën tjetër të administratës së entitetit.

DEPOLITIZIMI

Është e rëndësishme që të mbahet neutraliteti politik edhe ai i supozuar i auditëve të brendshëm. Kështu që është e rëndësishme që auditët të ruajnë pavarësinë e tyre nga ndikimi politik, në mënyrë që të realizojnë përgjegjësitë e

tyre të auditimit në një mënyrë të paanëshme.

KONSTRUKTIVITETI

- Misioni kryesor i DAB është të sigurohen përmirësime në aktivitetet qeverisëse të subjekteve publike në varesi të Ministrisë së Mjedisit. Duke mbajtur këtë në mendje, auditët duhet të kenë një rol pozitiv dhe konstruktiv, i cili duhet të reflektohet në raportet e tyre të auditimit.
- Roli i një auditit përfshin gjithashtu dhënien e rekomandimeve për menaxhimin e njësive të audituara për përmirësime të veprimeve të tyre. Duhet të tregohet kujdes që të sigurohet që auditit të mos marrë rolin e menaxherit kur jep këshilla të tilla. Auditët duhet të mbajnë gjithnjë në mendje që roli kryesor i tyre është t'i japë siguri subjektit dhe jo të ketë një rol menaxhimi. Në rast të ndonjë ngatërrese të tillë, auditit duhet të diskutojë dhe të qartësojë pozicionin e tij, me drejtuesin e drejtorisë.
- Auditët duhet të përpiqen gjithnjë të sigurojnë se ata:
 - Nuk përfshijnë në raporte ndonjë dokument, provë materiale, deklaratë apo dokumente të tjera të cilat nuk janë verifikuar tërësisht nga ata.
 - Kanë pasqyruar në dokumentet e auditit faktet materiale për të cilin ata kanë dijeni.
 - Nuk kanë dështuar në mbledhjen e informacionit të mjaftueshëm për të mbështetur shprehjen e një opinioni.
- Auditët duhet të vendosin një standard të lartë të marrëdhënieve me subjektet e audituara.

SEKRETI PROFESIONAL

- Është detyra e auditit të mbajë sekret informacionin e mbledhur nga subjektet e audituara. Informacioni i mbledhur gjatë auditimit duhet të ndjekë vetëm linjën e raportimit. Zbulimi i pa autorizuar i ndonjë informacioni zyrtar me gojë ose me shkrim, ose përdorimi i tij për arsye personale është i ndaluar.
- Publikimi apo zbulimi i informacionit zyrtar duhet të bëhet vetëm nëpërmjet autorizimit të duhur nga autoritetet kompetente me qëllim që të përmbushin përgjegjësitë e njësive të auditimit apo përgjegjësi të tjera të identifikueshme. Auditët gjatë auditimit duhet të realizojnë sigurinë dhe konfidencialitetin e të gjitha dokumenteve që kanë në ekzaminim, në zyrën e tyre dhe në subjektin e audituar.
- Subjektet e audituara kanë një interes por edhe të drejtën për të mësuar zbulimet dhe përfundimet e auditit. Është e domosdoshme për auditin dhe subjektin e audituar që të mbajë konfidenciale të gjitha përfundimet dhe

zbulimet e auditimit derisa këto zbulime dhe gjetje të vërtetohen plotësisht, të jetë proceduar sipas mënyrës së autorizuar pas diskutimit me njësinë e audituar dhe të jetë dhënë aprovimi për çlirimin e tyre nga autoritetet kompetente. Duhet të tregohet kujdes nga auditët që të mos tregohen zbulimet e auditit dhe përfundimet në një mënyrë të parakohshme dhe jo të duhur që mund të dëmtojë subjektin e audituar dhe të krijojë keqkuptime për zyrën e auditit.

KEMBENGULJA

Auditët duhet të jenë të sjellshëm por edhe këmbëngulës në kryerjen e ekzaminimeve të auditit. Megjithëse gjithnjë me mendje të hapur, ata duhet të ngulmojnë në mbledhjen dhe analizimin e fakteve të nevojshme për të prodhuar zbulime dhe përfundime që ia vlejné.

RENDESIA

- Auditët duhet të përgatiten që të mbrohen plotësisht kundër ndonjë sfide nga të audituarit ose personat e interesuar, në lidhje me të gjitha zbulimet e auditit, përfundimet dhe vëzhgimet e bëra nga ato.
- Ashtu si njësinë e auditimit aplikon kriteret me të cilat vlerëson aktivitetet e subjekteve të audituara, ajo aplikon një standard të lartë të provave në vlerësimin dhe evidencën e përdorur për të parë rëndësinë e zbulimeve të auditit dhe përfundimet gjithashtu.
- Auditët duhet të sigurohen se evidenca mbështetëse e një raporti është e mjaftueshme, e besueshme dhe e qartë, kështu që përfundimet apo gjykimet e arritura mund të jenë në mënyrë të bindshme të rëndësishme.
- Auditët duhet të paraqesin vetëm ato zbulime që bazohen fort në faktet e gjetura dhe që janë të qarta si dhe ato që mund të rezistojnë me një shqyrtim të kujdesshëm. Herë pas here mund të bëhet e nevojshme që të paraqiten zbulimet dhe përfundimet që përfshijnë interpretim, por interpretime të tilla mund të bazohen vetëm në fakte dhe mund të jenë logjikisht të qëndrueshme dhe të arsyeshme.

KOMUNIKIMI

- Raportet e përgatitura nga auditët për menaxhimin, duhet të jenë objektive, të ballancuara në përmbajtje dhe tonalitet, të besueshme, të qarta dhe bindëse. Ato duhet të shkruhen sipas kërkesave të komunikimit

të mirë dhe efektiv.

- Me pak fjalë, raporti duhet të jetë:

I sakte, konciz, konstruktiv, i faktuar, objektiv, papasion, i qarte, i besueshem, jo personal, i plote, konkret, ne kohe.

2- SJELLJA NE LIDHJE ME KOMUNIKIMIN PUBLIK

- Të gjitha komunikimet publike (p.sh fjalimet, fjalët në shtyp, deklaratat, fjala në konferenca, etj) lidhur me çështje të auditimit nga ndonjë punonjës i DAB mund të bëhen, pasi ai ka marrë autorizimin e duhur nga autoriteti kompetent ne Ministrinë e Mjedisit.
- Përgjegjësia e DAB ndaj subjektit publik, absolutisht sjell një përgjegjësi për publikun e gjerë. Por marrëdhënia kryesore raportuese e DAB nuk është drejtpërdrejt me publikun e gjerë, por tek menaxheri i subjektit publik. DAB mund të komunikojë me publikun (më së shumti raportet e auditit dhe raportet e tjera të përgatitura nga zyrat e auditit) sipas ligjit për të drejtën e informimit (p.sh nepermjet publikimit ne faqen WEB te Ministrisë se Mjedisit) dhe me autorizim të titullarit të subjektit publik.

PERGJEGJESIA NE ZYRE

SJELLJA PERSONALE

- Të gjithë auditët e brendshëm të DAB do të zbatojnë kushtet e punësimit dhe aktet e tjera si rregullat e etikës në shërbimin civil, rregulloren e brendshme, etj.
- Të gjithë auditët e brendshëm të DAB, detyrohen të zbatojnë rendin e brendshëm në punë në subjektin e audituar.
- Të gjithë auditët e brendshëm të DAB duhet të vëzhgojnë besueshmërinë e dokumentacionit të brendshëm dhe komunikimet.
- Auditët e brendshëm nuk duhet të përdorin pozicionin e tyre zyrtar për të fituar avantazhe që nuk u takojnë, qofshin këto pasurore apo përfitime të tjera.
- Auditët e brendshëm nuk duhet të ndërmarrin dhe as ta mendojnë idenë për të ndërmarrë aktivitete politike ndërkohë që ndodhen nën autoritetin e

ligjit të Auditimit të Brendshëm, jo vetëm pse ky tip aktivitetesh është i ndaluar nga ligji i AB por gjithashtu sepse përfshirje të tilla mund të shihen sikur kanë një ndikim negativ në aftësinë e tyre për të realizuar përgjegjësitë profesionale në mënyrë të paanëshme.

- Të gjithë anëtarët e stafit duhet të sigurojnë se ata nuk diskriminojnë realisht por edhe në dukje asnjëri, sipas seksit, fesë, aftësisë fizike apo gjendjes shëndetësore.
- Të gjithë pjesëtarët e stafit kanë një përgjegjësi për sjelljen e tyre në lidhje me të gjitha llojet e ngacmimeve. Ngacmimi është një sjellje e mërzitshme që krijon shqetësime tek personi që ngacmohet. Ngacmimi mund të variojë nga forma ekstreme siç janë ato seksuale, dhuna fetare dhe deri te injorimi i dikujt në vendin e punës. Çfarëdo forme të ketë dhe kurdo që të ndodhë, ngacmimi sjell kufizime dhe ndikime të mëdha në jetën personale dhe familjare të auditit dhe dëmton imazhin dhe besueshmërinë e njësisë së auditit.
- Të gjithë anëtarët e stafit kanë një përgjegjësi personale, për të siguruar se ato nuk vënë shëndetin dhe sigurinë e të tjerëve në rrezik nga veprimet e tyre.
- Anëtarët e stafit duhet të sigurojnë se ato i përdorin burimet publike në mënyre efçente dhe efektive, dhe nuk i përdorin ato për qëllime personale. Kjo shfaqet në përdorimin e të gjitha pajisjeve të zyrës duke përfshirë telefonin, faksin, kompjuterat, e-mailin, internetin, fotokopjen, godinën e zyrës, transportin zyrtar, etj, vetëm për qëllime të funksioneve të auditimit.

KONFLIKTI INTERESAVE

- Ligji nr 114, datë 22.10.2015 “Për auditimin e brendshëm në sektorin publik” përcakton disa raste të përgjithshme për konfliktin e interesave në fushën e auditimit, si dhe menaxhimin e tyre.
- Konflikti i interesave është një pozicion i auditit ndaj subjektit të audituar, i tillë që ndikon ose duket sikur ndikon në dhënien e opinioneve të paanëshme dhe objektive. Drejtuesi i DAB duhet të bëjë kujdes për vlerësimin e pozicioneve në konflikt, për menaxhimin dhe shmangien e tyre.
- Auditët para se të fillojnë një mision auditimi duhet të njoftojnë në Drejtorinë e tyre të auditimit se as ata dhe as të afërmit e tyre nuk mund të vënë në dyshim paanshmërinë apo objektivitetin e auditit në dhënien e gjykimeve në lidhje me subjektin e audituar. Kjo kërkon që në

vazhdimësi, auditët të informojnë autoritetet e duhura në Drejtori, nëse ndonjë konflikt potencial lind më vonë.

- Në mënyrë që të mbahet ndershmëria dhe paanshmëria e auditëve ato nuk duhet ta vënë veten në një pozicion ku ata janë nën ndonjë detyrim të ndonjë personi që mund të pengojë realizimin e detyrave dhe përgjegjësive profesionale.
- Drejtuesi I drejtorise së auditimit duhet të jetë veçanërisht i ndjeshëm ndaj deklaratave të konfliktit të interesave sepse ato vënë në diskutim objektivitetin e njësisë së auditimit dhe kompetencën për të bërë gjykime të paanëshme. Meqë imazhi i Drejtorise së auditimit varet nga perceptimi publik i aktiviteteve të saj, shfaqja e një konflikti interesash nga ana e një punonjësi mund të ishte po aq dëmtoese sa edhe konflikti real i interesave.
- Auditët që besojnë se ka një mundësi për një situatë konflikti interesash, duhet t'ia tregojnë çështjen drejtuesit të tyre, i cili do të përcaktojë më vonë duke u konsultuar me autoritetin më të lartë, se çfarë hapash duhet të ndërmerren për të menaxhuar këtë situatë.
- Auditët nuk mund të përdorin pozitën e tyre profesionale për të kërkuar apo siguruar fitime të pajustificuara personale, avantazhe jo të drejta, shërbime apo mallra të pajustificuara me punë dhe trafik influence.
- Përveç sa është parashikuar në Ligjin nr.114, datë 22.10.2015 “Për auditimin e brendshëm në sektorin publik”, situatat e konflikteve të interesave mund të ndahen në kategoritë e mëposhtme:

a-Rregullimet financiare

- ✓ Auditët nuk duhet të kenë ndonjë interes financiar që mund të konfliktojë në ndonjë mënyrë realizimin e përgjegjësive të tyre, të vërë në diskutim motivin e tyre në lidhje me çështjen në shqyrtim apo të shkaktojë humbjen e besueshmërisë.
- ✓ Një interes financiar i rëndësishëm në një subjekt auditimi apo në ndonjë organizatë që ka çështje të rëndësishme apo madhore në mënyrë të drejtpërdrejtë apo të tërthortë me një subjekt auditimi mund të konsiderohet si një konflikt interesash. Një audit në një situatë të tillë duhet t'i raportojë drejtuesit të tij apo autoritetit më të lartë. Është përgjegjësi e auditit të bëjë deklarimin e plotë dhe të sinqertë të situatës ku ai dyshon se mund të ekzistojë një konflikt interesash. Drejtuesi i drejtorise së auditimit është më pas i detyruar të përcaktojë nëse ekziston apo jo një konflikt real ose ne dukje interesash dhe nëse po, duhet të përcaktojë hapat që duhen ndërmarrë.

b-Ekskluziviteti i shërbimit

- ✓ Detyrimi kryesor i shërbimit të auditëve është ndaj njësisë së auditit ku ata janë të punësuar. Kjo detyrë nuk përjashton precedencën e ndonjë marrëdhënie pune tjetër. Por ndonjë punësim dytësor në lidhje me aktivitetet e audituara, drejtpërdrejt apo në emër të një pale të tretë të jashtme, paraqet një konflikt interesash shumë të madh, dhe kjo nuk është e lejueshme. Prandaj auditët janë të detyruar të deklarojnë në Drejtorinë e tyre të auditimit, ndonjë punë të dytë të kësaj natyre që mund të kenë ata dhe të marrin autorizimin e drejtuesit të drejtorisë së auditit për kryerjen e saj.
- ✓ Ndonjë punë e jashtme e pa autorizuar konsiderohet si e parregullt dhe përbën shkak për të ndërmarrë veprime disiplinore.

c-Eksperiencia e punës së kaluar

- ✓ Auditët duhet të informojnë Drejtorinë e auditimit për ndonjë situatë ku një punë e mëparshme mund të vërë në diskutim realizimin e përgjegjësive të auditit.
- ✓ Nëse një audit ka punuar më parë në një subjekt auditimi, ai duhet ta vërë këtë fakt në vëmendjen e drejtuesit apo tek autoriteti tjetër më i lartë për të bërë zgjidhjet e duhura.

d-Pranimi i dhuratës

- ✓ Auditët duhet të mbrojnë integritetin dhe imazhin e tyre dhe të parandalojnë shfaqjen e një konflikti interesash nga ofrimi i dhuratave dhe përfitime të tjera si udhëtime falas, pritje (darka e dreka), akomodimin apo zbavitjen. Ofertat të tilla duhet të raportohen tek drejtuesi apo tek autoriteti tjetër më i lartë.
- ✓ Dhuratat si më sipër nga subjektet e audituara, paraqesin një situatë të qartë ku konflikti i interesave mund të konsiderohet i hapur. Auditët duhet të shmangin edhe dyshimin e një konflikti interesash. Ata nuk duhet të japin përshtypjen se janë ndikuar nga ndonjë dhuratë për të favorizuar apo jo, ndonjë person apo subjekt që është audituar.
- ✓ Një përjashtim i këtij rregulli është rasti i dhuratave të marra nga drejtuesi i drejtorisë së auditit apo auditë të veçantë nga kolegë apo homologë të huaj.

e- Kërkimi i një punësimi të ri

- ✓ Auditët lejohen të kërkojnë apo të negociojnë punësime të tjera me subjekte publike apo private pasi ata kane njoftuar me pare drejtuesin e drejtorise se auditit.

3- MARREDHENIA KESHILLUESE

- Auditët duhet të karakterizohen nga veprime këshillimi me kolegët e tjerë auditë, si dhe me subjektet e audituara.
- Marrëdhëniet këshilluese demonstrohen në kërkimin e mendimeve nga koleget për çështje të caktuara profesionale dhe zgjidhjen e tyre. Kërkimi i mendimeve nuk obligon zbatimin e këshillave në procedurat përkatëse të auditimit.
- Pavarësisht nga këshillat e marra përgjegjësia për dhënien e opinionëve është e auditit që është duke kryer auditimin.
- Në marrëdhënie me subjektin e audituar, auditit duhet të mos shfaqë diktat ndaj të audituarve por të kërkojë këshillën dhe mendimin e tyre për ngjarjet të cilat janë në vëmendjen e auditit.

4- RESPEKTIMI I DIVERSITETIT

MOSDISKRIMINIMI

Auditët nuk duhet në asnjë mënyrë të diskriminojnë kolegët apo subjektin e audituar, bazuar në moshën, ngjyrën, kulturën, paaftësinë fizike, nivelin profesional, grupin etnik, gjininë, racën, fenë, orientimin seksual, gjendjen civile, gjendjen shoqërore dhe pasurore.

RESPEKTIMI I NDRYSHIMEVE

Auditët duhet të përpiqen të kuptojnë background-in kulturor diversiv të kolegut me të cilin punojnë dhe të personelit të subjektit të audituar.

RESPEKTIMI I MENDIMIT NDRYSHE

Auditët duhet të respektojnë mendimin ndryshe të demonstruar nga kolegët ose

subjekti i audituar qoftë në pikëpamje profesionale apo shoqërore. Auditimi nuk duhet të kundërshtojë kategorikisht mendimin e tjetrit por kur është rasti, mund të shfaqin një mendim alternativ.

5- PERGJEGJESIA PUBLIKE

NGACMIMI SEKSUAL

Auditët nuk duhet të përfshihen në ngacmime seksuale të personelit të subjekteve të audituara dhe as me kolegët. Me ngacmime seksuale do të kuptohen joshjet seksuale, avancimet fizike apo veprimet verbale, apo joverbale të një natyre seksuale, që kryhen në lidhje me aktivitetin profesional, dhe që është ofensive apo krijon një ambjent pune të mërzitshëm.

NGACMIME TE TJERA

Edhe ngacmime të tjera janë të palejueshme për auditin. Me ngacmime të tjera kuptohen reagime të ashpra me fjalë, veprime fizike ose presione dhe biseda intensive, të cilat krijojnë tek bashkëbiseduesi një lodhje ose gjendje të papëlqyeshme.

PARAQITJA NE MEDIA

- Kur auditët japin këshilla apo komente direkt apo nëpërmjet mjeteve të informacionit publik, demonstrimeve, programeve të radios apo televizionit, kasetave të regjistruara, artikujve të gazetave, materialit të postuar, apo mediave të tjera, ata marrin masa të arsyeshme për t'u siguruar se:
 - deklaratat janë të bazuara në praktikën dhe literaturën e përshtatshme;
 - deklaratat përputhen me Kodin e Etikës dhe standardet për praktikën profesionale;
 - marrësit e informacionit të dëshmojnë se është vendosur një marrëdhënie këshilluese profesionale;
- Kur bëhen deklaratat personale në një kontekst publik, auditët duhet të qartësojnë se ata po flasin nga pozita e tyre personale dhe nuk po flasin në emër të të gjithë profesionistëve apo auditëve.

6- PERGJEGJESIA PROFESIONALE

MARREDHENIET ME EPRORET

Auditët duhet të reflektojnë standarde të larta të sjelljes me përgjegjësin e grupit ose drejtuesin e drejtorise së auditit. Opinionet e auditit janë të pavarura por ato duhet të jenë kurdoherë në përshtatje me standardet profesionale. Kur një audit ka një opinion ndryshe për një çështje profesionale, ai duhet ta shprehë atë me shkrim duke e argumentuar.

RAPORTET NDAJ PALEVE TE TRETA

Auditët duhet të jenë të saktë, të ndershëm dhe të paanëshëm në raportimin e aktiviteteve të tyre profesionale dhe në gjykimet që i bëjnë palëve të treta duke përfshirë të gjithë ato që marrin raportet vlerësuese, dhe të tjerët.

PERGJEGJESIA PER REALIZIMIN E PROGRAMIT

Auditët janë përgjegjës përpara drejtuesit të drejtorise se auditimit për respektimin e planit të punës, urdhërave të shërbimit dhe detyrave të caktuara prej tij në kuadrin e detyrave funksionale.

PERGJEGJESIA PER RAPORTET DHE OPINIONET

Auditët kanë përgjegjësi profesionale për saktësinë dhe vlefshmërinë e opinionëve dhe rekomandimeve të dhëna në raportet për menaxhimin dhe subjektet e audituara

PERGJEGJESIA E MOSZBULIMIT TE SHKELJEVE E PARREGULLSIVE

Auditët kanë përgjegjësi disiplinore kur nga auditimet e kryera me pas në të njëjtin subjekt dhe në të njëjtën periudhë të audituar, zbulohen mashtrime, vjedhje apo shpërdorime, të cilat vërtetojnë se raportet e tyre nuk kanë qenë të sakta ose kanë fshehur gjendjen.

PERGJEGJESIA PER ZHVILLIMIN PROFESIONAL

Auditët duhet të kujdesen vetë për zhvillimin e tyre profesional duke e demonstruar një gjë të tillë me raporte specifike për drejtuesin e drejtorise së auditit.

7- MARREDHENIET ME SUBJEKTIN E AUDITUAR

- Si rregull auditi është vetë përgjegjës në radhë të parë për masën e pranimit të tij në subjektin që ai po auditon.
- Preferohet një sjellje shoqërore dhe me edukatë në raport me subjektin e audituar.
- Aftësia për të dëgjuar është po aq e rëndësishme sa edhe aftësia për të mos lejuar provokime.
- Sjellja e auditit duhet të reflektoje vetëpërmbajtje kur flet me të audituarit, të njohur ose me kolege.
- Ai nuk duhet të prononcohet dhe as të japë gjykime personale për problemet që auditon. Çdo shenjë paragjykimi duhet shmangur, ai duhet të konsultohet me drejtuesin e drejtorise së auditit në rast se ka dyshime.
- Refuzimi i subjektit për të pranuar një audit për kryerjen e auditimit si rregull duhet të merret parasysh duke caktuar një audit tjetër. Vetëm në raste të veçanta kur pretendimet e subjektit janë të tilla që në mënyrë të dukshme synohet shmangia e një auditit për shkak të profesionalizimit të tij dhe që ka për qëllim fshehjen e të dhënave ose mbulimin e veprimeve të parregullta, ose kur kërkesa nuk është e arsyetuar, drejtuesi i drejtorise së auditit nuk duhet të marrë parasysh kërkesën e subjektit.

8- MARREDHENIET ME PROFESIONISTE TE TJERE

- Auditët publikë i respektojnë metodat e profesionistëve të tjerë, që ndryshojnë nga të tyre, në aktivitetin profesional. Auditët duhet të marrin parasysh traditat dhe praktikat e grupeve të tjera profesioniste me të cilat punojnë.
- Kur shfrytëzojnë materiale të profesionistëve të tjerë, auditët duhet të përdorin saktësisht referencat dhe burimin e informacionit. Ato mund të paraqesin opinionet e tyre alternative pa dhënë vlersimë të drejtpërdrejta ose pa i kundërshtuar ato.

10-MARREDHENIET ME KOLEGET

PERCAKTIMI I ROLIT

Auditët kur punojnë në grup duhet të përcaktojnë dhe përshkruajnë rolet dhe

përgjegjësitë e tyre, parametrat dhe nivelet profesionale.

MARREVESHJET

Auditët duhet të vendosin marrëveshje pune me Drejtuesin, kolegët dhe personelin e subjektit të audituar përsa i përket realizimit të misionit, këshillimit apo marrëdhënieve profesionale, konfidencialitetit, përshtatjes me standardet profesionale, mirëmbajtjes dhe shpërndarjes së informacionit të regjistruar dhe shpërndarjes së punës.

VLERESIMI

Auditët i nënshtrohen rregullisht rishikimit dhe vlerësimit nga mbikëqyrësit e tyre apo përfaqësuesit e përshtatshëm të drejtuesit njësisë së auditit.

PRAKTIKAT

Auditët duhet të përpiqen të mbajnë dhe të demonstrojnë nivelet më të larta të shërbimeve profesionale.

SJELLJA PROFESIONALE

Auditët kanë përgjegjësi edhe ndaj subjekteve, edhe ndaj institucionit të tyre, që auditimet e kryera prej tyre të reflektojnë standarde të larta të sjelljes profesionale.

DREJTORI

Fran GJINI